

Poština plačana v gotovini

SAMOU PRAVA

GLASILO ŽUPANSKE ZVEZE V LJUBLJANI

*

LETO I.
ŠTEV. 1.

*

L J U B L J A N A 1 9 3 3

Vsebina

	Stran
Uvod	1
Zakon o upravnem postopku — R. M.	2
Novi občinski zakon — F. R.	9
Občinski proračun v letu 1933 — F. G.	11
Komasacija občin	16
Iz Županske zveze v Ljubljani	20
Vprašanja in odgovori	22
Razsodbe upravnega sodišča v Celju	23
Razno	24

Uredništvo in uprava Samouprave se nahaja v prostorih Županske zveze v Ljubljani, mestno načelstvo, kamor se naj pošiljajo vsi dopisi.

Rokopisi se ne vračajo.

Izdajatelj: Županska zveza v Ljubljani; njen predstavnik Valentin Babnik, št. Vid pri Ljubljani.

Za uredništvo odgovarja: dr. Riko Fux v Ljubljani.
Tiska tiskarna Merkur v Ljubljani; njen predstavnik Otmar Michálek.

Vabilo na naročbo

Prvo številko Samouprave smo poslali vsem občinam in mnogim drugim. Ker bo prinašala samouprava same važne zadeve, ki se tičejo naših občin, vabimo vse občine, zlasti pa župane in obč. odbornike, da se naroče na list, ki bo neobhodno potreben v vsakem občinskem uradu.

Prvo številko pošiljamo na ogled ter smatramo vsakogar, ki jo ne vrne, za naročnika.

Samouprava izhaja enkrat na mesec ter znaša letna naročnina za občine Din 100.—, za vse ostale Din 40.—.

SAMOUPRAVA

GLASILO

ŽUPANSKE ZVEZE V LJUBLJANI

LETO I.

UREDIL

Dr. RIKO FUX

L J U B L J A N A 1 9 3 3

IZDALA ŽUPANSKA ZVEZA V LJUBLJANI

54643

L J U B L J A N A 1 9 3 3

TISKALA TISKARNA MERKUR V LJUBLJANI
(PREDSTAVNIK TISKARNE OTMAR MIHALEK)

SAMOUPRAVA

GLASILO ŽUPANSKE ZVEZE V LJUBLJANI

Štev. 1

Januar 1933

Leto I

Stopamo pred javnost v času, ko so na dnevnem redu najvažnejša vprašanja komunalne politike in samouprave sploh. Potreba po strokovnem časopisu, ki bi bil v pomoč našim občinskim upravam, je splošna.

Naše občinske uprave, od katerih se zahteva dan za dnevom toliko odgovornega dela, da ga komaj zmagujejo, ne morejo biti prepuščene same sebi in že iz splošno državnih interesov je nujno potrebno, da se uvede v vseh naših občinah čim enotnejše poslovanje v vseh zadevah, da se dvigne smisel za našo samoupravo in njeno delo, ki naj tvori glavno in trdno oporo v vsej naši državni upravi.

Ogromne so težkoče, ki čakajo naše občine v bodočnosti. Narodni skupščini je predložen načrt zakona o občinah, ki bo stopil v doglednem času v veljavo. Z uveljavljenjem zakona bo začela nova doba reorganizacije naših občin in marsikateri ukrep bo odvisen od manjšega ali večjega sodelovanja merodajnih faktorjev. Finančna vprašanja občin so že danes trd oreh vseh, posvetiti jim bo treba vso pozornost, ker ravno ona globoko režejo v meso našega ljudstva. Pa tudi važne administrativne reforme, ki so na dnevnem redu, važna socialna vprašanja, ki so v zvezi s težko gospodarsko krizo in razne kulturne in gospodarske zadeve, ki jih morajo reševati občine, nas siliijo k temu, da nudimo vsem občinskim upravam točna in hitra pojasnila v vseh teh vprašanjih. To je pa mogoče le potom lista.

„Samouprava“ bo izhajala enkrat na mesec. Prinašala bo poljudno pisane strokovne članke o vseh vprašanjih, ki tičejo župane, občinske odbornike in tudi vse druge, ki se zanimajo za občinsko upravo. Posebno skrb in pažnjo bo list posvečal

odgovorom na vprašanja, ker je ravno za ta del posebno zanimanje med župani in občinskimi odborniki.

Poleg teh vprašanj bo list posvečal vso pozornost delu v Županski zvezi ter bo prinašal vsa tozadevna organizacijska poročila. Nikakor ne moremo izpustiti tudi poročila o delovanju občin v ostalih banovinah naše države, ker le v medsebojnem spoznavanju stvarjamo tudi duševno edinstvo.

Stopajoč s to prvo številko pred naše naročnike izražamo samo eno željo: da bi list zadovoljil vsem njihovim željam in da bi v skupnem delu koristil razvoju naših občin in naše samouprave sploh.

UREDNIŠTVO

R. M.

Zakon o upravnem postopku

Ko izvajajo oblastva obstoječe predpise, niso dolžna stremeti le za tem, da so njihovi akli stvarno v skladu s temi predpisi, temveč morajo pri tozadevnem svojem delu upoštevati tudi številne predpise o načinu tega dela ali, kakor to imenujemo s strokovnim izrazom, o postopku. Ti predpisi se nanašajo na delokrog oblastev in izključitev upravnih organov, na stranke in njihove zastopnike, na občevarje oblastev in strank, vročanje, roke, na vzdrževanje reda pri postopku, na splošna načela pri postopku in izvajanju dokazov, na odločbe, pritožbe in izvršbo (eksekucijo) upravnih odločb, na zavarovanje in stroške z raznimi podrobnostmi glede njih.

Take predpise imajo, in to že dolga desetletja, predvsem sodišča v zelo obširnih zakonih o sodnem postopanju v civilnih pravnih in v zakoniku o sodnem kazenskem postopanju, upravna oblastva pa so bila do poprevalnega časa brez takega splošnega zakona in navezana le na nekaj občeveljavnih določb o postopku in pa na one določbe posameznih zakonov, uredb itd., ki so urejale postopanje po teh posebnih določilih.

To stanje ni bilo ugodno ne za oblastva, še manj pa za stranke, katerih stališče napram oblastvom je v takih razmerah bilo naravno zelo težko. Zato si je že dolgo časa pojavljala želja, da se tudi postopanje pri upravnih oblastvih uredi po vzgledu sodišč, vendar ta prizadevanja dolga leta niso imela uspeha.

Prvi korak k ureditvi upravnega postopka je bil pri nas napravljen z okrožnico bivše Pokrajinske uprave za Slovenijo od

28. februarja 1923 o načelih postopanja pred občimi upravnimi oblastmi I. in II. stopnje v Sloveniji, ki je izšla v »Uradnem listu« pod št. 123/25. Ta okrožnica je vsaj delno odpomogla potrebi po ureditvi postopka, popolnega uspeha pa ni mogla zadobiti, ker je bila izdana le za notranjo uporabo omenjenih oblastev in ker je bila omejena le na področje bivše Slovenije.

Zadovoljivo rešitev nam je prinesel šele zakon o upravnem postopku od 9. novembra 1930, objavljen v »Službenem listu« pod št. 26/k, ki je dobil obvezno moč dne 25. februarja 1931. Ta zakon velja za celo kraljevino in podaja celo tvarino o upravnem postopku po vsebini in obliki tako, da ga moramo prištevati k našim najboljšim zakonom. Ker so ga dolžne upoštevati tudi občine, kadar nastopajo kot nosilke oblasti, je potrebno, da se v lastnem interesu in v interesu strank vsi občinski organi kar najtemeljiteje seznanijo z njim in se točno ravnaajo po njem. Naslednja pojasnila naj ta študij olajšajo in omogočijo čim pravilnejšo uporabo tega velevažnega zakona.

Katera oblastva uporabljajo zakon o upravnem postopku?

Zakon o upravnem postopku (Z. U. P.) morajo uporabljati vsa državna oblastva občne uprave, t. j. vsa državna oblastva razen onih, ki spadajo med sodna, finančna in vojaška oblastva in razen onih, ki vodijo državna podjetja kakor so to n. pr. železniška, poštna, brzojavna, državno-rudniška in državno gozdarska oblastva (direkcije in uprave). Uporabljajo ga torej vse banske uprave, uprava mesta Beograda, vsa sreska načelstva, sreske izpostave in vsa državna policijska oblastva ter vse posebne ustanove, ki so v organizacijskem sestavu občne uprave, torej tudi n. pr. razne stalne aličasne komisije, ki so ustanovljene za posle občne uprave. Kot nadzorna oblastva uporabljajo Z. U. P. tudi ministrstva razen pravosodnega, finančnega in vojnega ministrstva in deloma onih ministrstev, katerim pripada vodstvo in nadzorstvo državnih podjetij. Nadalje morajo uporabljati Z. U. P. vse banovine in občine, kadar nastopajo kot nosilke oblasti, torej v vsem lastnem in prenešenem poslovanju, ne pa takrat, kadar gre za njihova podjetja, ker so to njihove zasebno-pravne zadeve.

Uporaba Z. U. P. pa je kljub ravnokar opisanemu načelu vendar le omejena. V § 173., odstavek 2, je namreč sprejeta odredba, da določbe o postopku, ki jih vsebujejo posebni predpisi, veljajo še nadalje razen onih o vročanju, ki so v vseh primerih z novim zakonom razveljavljene in nadomeščene z njegovimi določbami. To omejitev je potrebno imeti stalno pred očmi in uporabljati po-

sebne določbe o postopku, ki jih imajo izvestni zakoni, naredbe itd., še naprej, dokler se izrecno ne ukinejo; smejo se pa seveda te določbe po potrebi z določbami Z. U. P. izpopolnjevati.

Z. U. P. se tudi ne uporablja v upravnih kazenskih stvareh (v policijsko-kazenskem postopanju, za katero velja poseben postopek, in pa seveda takrat, kadar je potrebno hitro postopanje, da se vzdrže javni mir, varnost in red in ob nevarnih prilikah (n. pr. ob požaru, povodnji, kužni bolezni in sl.).

O pristojnosti oblaslev

Zadeve, ki jih rešujejo oblastva, so silno različne po vsebini in važnosti in vsled tega vsako upravno oblastvo ne more biti poklicano za reševanje vsake zadeve. Določeno je zato, da gotove zadeve rešujejo višja oblastva, druge nižja oblastva, nekatere zadeve oblastva ene vrste, druge oblastva druge vrste. Ta razdelitev zadev med oblastva raznih vrst in stopenj se v postopku označuje kot stvarna pristojnost doličnih oblaslev, ker je za to razdelitev merodajna stvar, ki naj se obravnava.

Čim pa je določena ta stvarna pristojnost, torej čim je rešeno vprašanje, ali naj obravnava zadevo ministrstvo ali ban ali sreski načelnik ali občina, je treba še določiti, katero od teh oblaslev ene vrste je poklicano, da izvrši uradno delo. V tem oziru je merodajen kraj, kjer leži nepremičnina, radi katere gre, kje je sedež kakega delovanja, ki daje povod za postopek ali kje je bivališče osebe, ki sproži oblastveno poslovanje; zato se ta pristojnost imenuje krajevna pristojnost.

Da more oblastvo postopati v kakšni zadevi, moreta biti zanj podani obe pristojnosti, stvarna in krajevna. Če tega ne uvažuje in postopa, ne da bi bilo vsaj stvarno pristojno, so taki njegovi akti neveljavni in jih more nadzorno višje oblastvo proglašiti za nične.

V novem Z. U. P. je pristojnost urejena tako-le:

Predvsem velja glede nje načelo, da se ravna po obstoječih splošnih predpisih o področju oblaslev in po posameznih upravnih predpisih. Tako n. pr. vsebuje zakon o banski upravi obširne predpise o banovi pristojnosti, občinski zakoni o pristojnosti občin itd., posebne predpise o pristojnosti pa vsebujejo n. pr. gradbeni zakon, zakon o obrtih, zakon o gozdih in cela vrsta drugih zakonov.

Te splošne in posebne predpise o pristojnosti, obsežene v posebnih zakonih, je torej potrebno v prvi vrsti vpoštovati. Šele če takih predpisov ni, prihajajo v poštev predpisi novega Z. U. P. Po teh predpisih so stvarno pristojna za reševanje zadev, ki niso dodeljene drugemu oblastvu, vedno občeupravna oblastva prve

stopnje, to so sreski načelniki (starešine sreskih izpostav) in mestni načelniki v mestih s funkcijo sreskega načelnika (pri nas ljubljanski, mariborski, celjski in ptujski), krajevna pristojnost pa pripada oblastvu, v čigar območju leži nepremičnina, za katero gre, kjer posluje ali deluje kako podjetje, če gre za njegovo poslovanje, ali kjer biva oziroma je nazadnje bivala stranka; če se pristojnosti ne da drugače določiti, pa oblastvo, v čigar območju je bil podan povod, da se postopanje uvede.

Če se pristojnost ne bi dala na noben način doznati, če bi med upravnimi oblastvi, ki so vsa pristojna postopati v kaki zadevi, ne prišlo do sporazuma, kdo naj zadevo obravnava, ali če pride med omenjenimi oblastvi v tem oziru do spora, določi višje oblastvo, in sicer mora to biti njihovo neposredno višje, katero od njih naj vzame zadevo v delo. Pri občinah bo v tem oziru, če gre za lastni delokrog, odločala banska uprava, v prenešenem pa sresko načelstvo (če ne gre za avtonomna mesta).

Na pristojnost, stvarno in krajevno, mora vsako oblastvo radi že omenjenih kvarnih posledic skrbno gledati in se ogibati del, za katera ni pristojno. Vloge, ki zanje oblastvo ni pristojno, se morajo nemudoma odstopiti oblastvu, ki je zanje pristojno, če je to oblastvo znano, sicer pa se morajo vrniti stranki z odločbo, da oblastvo ni pristojno. Eno ali drugo je treba brez vsakega odlaganja izvršiti, ker sicer stranka ne more v mogoče ji stavljenem roku napraviti vloge na pravo oblastvo in more biti vsled počasnega poslovanja težko oškodovana, ker se pravočasnost vloge računa po času, ko dospe vloga na pravo oblastvo.

Praviloma se mora vsako oblastvo pri svojem delu omejiti na svoje lastno območje, le če bi bilo nevarno odlagati kako delo, ki bi se moralo opraviti izven mej njegovega lastnega območja, n. pr. ob kakšni elementarni nezgodi, kužni bolezni in sl., tedaj sme oblastvo postopati tudi v tujem območju, seveda pa se bo moralo v takem primeru omejiti na najnujnejše in o svojih korakih obvestiti oblastvo dotičnega območja in svoje neposredno višje oblastvo — občina tedaj bansko upravo ali sresko načelstvo, prvo, če gre za posel lastnega, drugo, če se posel tiče prenešenega delokroga.

Pri pristojnosti je še omeniti, da more višje oblastvo odrediti, da nižje oblastvo mesto njega izvrši gotove upravne posle in pa to, da se morajo vsa upravna oblastva med seboj podpirati, to pa seveda samo v mejah zgoraj opisane pristojnosti. Ta pomoč se ne razteza samo na dolžnost vročati odločbe drugih oblasti, obveščati stranke in vršiti podobna mala opravila, temveč na pomoč v naj-

širšem pomenu besede. Če drugo oblastvo za to zaprosi in če je zaproseno oblastvo za to stvarno in krajevno pristojno, se mora tedaj izvršiti tudi n. pr. zasliševanje prič in izvedencev, izvajati krajevni ogledi z lokalnimi razpravami itd. Za sodišča velja v tem oziru omejitev, da so dolžna dajati upravnim oblastvom pomoč le tedaj, če to določajo veljavni predpisi. Nadalje je omeniti, da so dolžna sodišča pošiljati svoje spise le državnim upravnim oblastvom, ne pa tudi samoupravnim. Občine vsled tega niso upravičene od sodišč zahtevati sodnih spisov na vpogled.

Izključenje in odklonitev upravnih organov

Eno temeljnih pravil vsega prava je to, da ne sme noben javni organ odločati v stvareh, v katerih je prizadet on sam, ker v takih primerih ni mogoče pričakovati, da bo njegova odločba popolnoma objektivna. Upravičeno pa je tudi mnenje, da bo javni organ, kadar ima odločati v stvareh, kjer sam sicer ni udeležen, vendar gledal, da gre na roko onim, s katerim je v tesnejši zvezi, oziroma da bo skušal zadeti one, s katerimi je v sovraštvu ali katerim v splošnem iz kateregasibodi vzroka ni naklonjen. Z. U. P. je zato po vzgledu sodnih zakonov v §§ 15 in sledečih določil zelo širok krog stvari, v katerih je upravni organ dolžan, da se zdrži od postopka v njih, oziroma v katerih je strankam dana pravica, da odklonijo upravne organe, da ne smejo postopati, če se ti organi že sami niso odrekli postopku.

Po teh določilih je izključen upravni organ v splošnem v vseh stvareh, v katerih so prizadete osebe, s katerimi je v količkaj tesnejši zvezi, ne samo v stvareh, ki se tičejo njihovih bližnjih sorodnikov in oseb, s katerimi so v bližnjem svaštvu, temveč celo v stvareh, ki se tičejo ločene ali razvezane žene, zaročenca oziroma zaročenke, posinovitelja, pohčeriteljice, posvojenca, rednika, rejenca, krstnega botra itd.; v stvareh, v katerih je upravni organ bil ali je še pooblaščenec, poslovodja, varuh, kurator, varovanec, priča ali izvedenec, ali če je sicer dan kak važen razlog, da se dvomi o njegovi nepristranosti n. pr. v stvareh, ki se tičejo njegovih prijateljev, sovražnikov, uradnih predstojnikov, upnikov itd. Takih razlogov bo v občinah na deželi povsod dovolj in jih bo treba točno vpoštevati. Če namreč organ, ki je izključen, vendar izvrši posel, ki bi ga po teh določbah ne smel, njegove odločbe sicer niso nične, vendar pa se jih more izpodbijati s pritožbo in jih bo višje oblastvo moralo razveljaviti.

Organ, ki je izključen od kakega posla, mora to sporočiti starešini urada, pri občinah tedaj županu, ki bo prevzel ali sam dofično delo, ali pa odredil drugo osebo za to. Če bi moral on

sam izvršiti to delo, pa je izključen, mora starešina izročiti stvar svojemu namestniku, obenem pa o tem poročati svojemu nadrejenemu oblastvu, ki določi drugega organa, da ta izvrši postopek.

Če stranka odkloni upravnega organa, mora to storiti »brž ko zve« za kakšen zgoraj omenjeni razlog pri upravnem organu, sicer izgubi pravico do odklonitve. Ta določba »brž ko zve« ni preveč točna; zato je priporočljivo, da se v interesu stvari ne vzema preozkosrčno, saj je itak dana oblastvom v § 17, odst. 3., pravica, da kaznujejo stranke, ki bi hotele izrabljati ugodnost, da morejo odklanjati upravne organe.

Stranka in njeno zastopstvo

Kdo je stranka, novi zakon izrecno ne določa. Kolikor gre za pritožbe, je to po čl. 18 zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih »poedinec, čigar pravica ali v zakonu osnovan neposrednji osebni interes se je kršil z nezakonitim aktom upravnega oblastva«, vendar se to določilo navadno uporablja tudi v drugih primerih, kadar gre za določitev, kdo je stranka. Pri tem je opozoriti, da pripada lastnost stranke pod istimi pogoji kot poedincu tudi pravnim osebam in da gre onemu, ki ima na stvari interes, stališče stranke le tedaj, če je njegov interes v zakonu osnovan in neposrednji. Če n. pr. občina sklene pobirati občinsko trošarino na alkoholne pijače, ki naj jo plačujejo gostilničarji in točilci sploh, nima vsak občan pravice do pritožbe, čeprav je interesiran na občinski trošarini, ker kupuje alkoholne pijače vsled trošarine dražje, pravica do pritožbe pripada temveč le gostilničarjem ozir. točilcem, ki so neposredno prizadefi, ker oni oddajajo trošarino občini.

Z. U. P. loči, podobno kakor sodni zakoni, sposobnost biti stranka in sposobnost za samostojno opravljanje pravnih dejanj.

Pojem sposobnost biti stranka se krije s pojmom pravna sposobnost, ki pripada po občem državljskem zakonu vsem fizičnim in pravnim osebam in ki obstoji v pravici do varstva nedotakljivosti, v pravici se udejevtvovati v vsakem pravcu, ki ni prepovedan, in v možnosti pridobivati pravice. Sposobnost za samostojno opravljanje pravnih dejanj pa pripada vsem razen onim, ki so pod očetovsko, varuško ali skrbniško oblastjo.

Kdo naj zastopa take osebe, ki same nimajo pravice, da nastopajo pred oblastvi, dalje pravne osebe in društva itd., je treba presojati po posebnih tozadevnih predpisih. Tako n. pr. vsebuje glede zastopanja mladoletnih oseb, oseb pod varuško in skrb-

stveno oblastjo predpise občī državljanski zakon, glede zastopanja raznih trgovskih družb trgovski zakon, glede banovine kot samoupravne edinice zakon o banski upravi, glede občin občinski redi. Zastopnik takih oseb se mora naravno, če oblastvu še ni znan, kot tak legitimirati s potrebnimi listinami, iz katerih je njegova pravica do zastopanja jasno razvidno.

Če ni za izvestne primere izrecno predpisano, da mora stranka sama nastopati pred oblastvom, sme za vsak posel pooblastiti tudi koga drugega, ta drugi pa mora seveda imeti ravnokar omejeno popolno pravno sposobnost. Za zastopnike se morejo postaviti tudi ženske, vedno pa so izključeni zakotni pisarji.

Zastopnik ali pooblaščenec se mora praviloma izkazati s pooblastilom, izdanim od osebe, ki naj jo zastopa. To pooblastilo je lahko splošno, ki velja za vse mogoče posle, ali pa posebno, omejeno le na gotovo delo ali gotove vrste ali skupine del. Pri tem se opozarja, da se mora prvo (splošno) sedaj taksirati z 20 Din, drugo pa z 10 Din. Vsako pooblastilo je lahko ali pismeno, ali pa ga more pooblastitelj izdati tudi ustmeno pred oblastvom, kjer naj pooblaščenec nastopa. V takem primeru se izjava pooblastitelja vpiše v zapisnik, ki pa se mora seveda taksirati, kakor prej navedeno.

V gotovih primerih pa more pismeno ali izrecno ustmeno pooblastilo odpasti. V zakon je namreč vnešena v § 23 za podeželske razmere zelo ugodna in primerna izjema, da more pooblastilo odpasti, če je pooblaščenec oblastvu znan kot član rodbine, hišnega gospodarstva, delodajalec ali nameščenec in vrh tega kot zanesljiva oseba, če gre pri tem za stvari manjše važnosti in ni dvoma, da obstoji in v kakšnem obsegu obstoji pooblastilo. Glede vseh teh pogojev pa se mora v zapisniku o uradnem aktu, pri katerem nastopa kaka oseba za drugo brez pismenega ali ustmenega pooblastila, izrecno navesti, da obstoje v celem obsegu.

Poleg zastopnika ali pooblaščenca pozna novi zakon še drugo vrsto oseb, ki se jih more stranka poslužiti pri poslovanju z oblastvi. To so takozvani p o m o č n i k i s t r a n k e, ki jih le-te smejo privesiti k oblastvu, da jih pri njihovem poslu podpirajo. Razlika med temi pomočniki in zastopniki-pooblaščeneci je pa ta, da oni ne potrebujejo nobenega izkazila in da občujejo samo s stranko, ki jih je pripeljala s seboj za lastno pomoč in podpiranje, ne občujejo pa sami prav nič z oblastvi, ki vrše posel le s stranko samo. Zastopniki-pooblaščeneci pa nasprotno delujejo namesto stranke ali, če je ista prišla z njimi pred oblastvo, poleg nje z oblastvom in se njihova dejanja smatrajo kot dejanja stranke same.

Nova institucija bo prebivalstvu na deželi, ki si dostikrat ne more najeti prava veččega pravnega zastopnika, vsaj za silo mogla pomagati, da se obvaruje večje škode in stroškov.

Glede zastopstva je vpeljal novi zakon v § 25 še eno novost. Stranki, ki je ali pravdno nesposobna, pa nima zakonitega zastopnika (n. pr. varuha, skrbnika), ali stranki, katere bivališče ni znano, se sme, če gre za nujno in važno stvar, postaviti — kakor že znano iz sodnega postopanja — skrbnik, ki vrši namesto stranke vse posle v zvezi z uradnim postopanjem, dokler se ne postavi zakoniti zastopnik ali dokler se stranka ne zgledi in ne imenuje svojega lastnega zastopnika ali pooblaščenca. Na isti način se postopa tudi takrat, če se mora izvršiti nujen posel, osebe, ki bi se morala pritegniti k temu poslu, pa ni mogoče pravočasno priklicati. Podeželske občine so v tem pogledu sicer omejene v toliko, da postavlja za stvari, ki spadajo v njihovo pristojnost, skrbnika njihov pristojni sreski načelnik in ne one same, vendar ta omejitev ni taka, da bi to hvalevredno novost povsem brezuspešila.

F. R.

Novi občinski zakon

Narodni skupščini je bil predložen načrt novega zakona o občinah. O načrtu razpravlja v to svrhu izvoljeni odsek narodne skupščine, ki je v načelu zakon že sprejel ter preide sedaj v podrobno razpravo.

O potrebi novega občinskega zakona je bilo že toliko pisano, da je že škoda izgubljati besede. Glede občinskega zakona mora predvsem obveljati načelo, da se zaščiti čimbolj samouprava občin. Bodočnost in procvit občin je odvisen od tega, na kak način in v kakšnem obsegu bo uzakonjena in izpeljana samouprava. Samouprava občin mora postati močnejša, tako, da bo občina v resnici v korist občanom v gospodarskem, socialnem in kulturnem oziru. Pogrešno bi bilo, da bi bila pri izdelavi zakona o občinah merodajna ona merila, ki jih je izzvalo sedanje abnormno stanje. Zakoni za občine se ne izdajajo za eno ali dve leti, temveč za dolga desetletja. Zato pri njih izdelavi ne smejo biti merodajne trenutne prilike in neprilike, temveč obča in trajna merila, obča načela in pojmovanja občinske samouprave v kulturnem svetu. Občina je osnovna stanica državnega organizma, ona mu daje, ako je zdrava in močna, najjačje življenjske sokove, njena bolezen pa izpodjeda moč in življenje vsaki državi. Njena sreča ali nesreča se odraža v celotnem državnem organizmu.

Tako zahteva torej sam interes države, da se občine gospodarsko ojačijo, da dobe povoljne pogoje, široko in solidnejšo podlago za čimvečjo aktivnost ter za nemoten razvoj in polet na vseh področjih komunalnega življenja. To pa more biti edinole prava, dejanska in neokrnjena samouprava, svobodna od neupravičenega jerobstva državnih oblasti, ki bi morale nadzorstvo omejiti le na to, da se delo občinskih organov vrši v mejah, ki jih določa zakon in da ni škodljiv splošnim državnim interesom. Občinski zakon mora imeti tudi značaj enake trajnosti, kakor ga ima ustava za državo. In kakor se ustave ne more izpreminjati s posameznimi zakoni, tako se mora sprejeti tudi v občinski zakon določilo, da naj v občinske uprave ne dirajo najrazličnejša ministrstva, ne da bi se preje uradoma in z vso natančnostjo prepričali, ali je njih namen praktično izvedljiv in kaj pravijo k njemu oni, ki bodo nosili eventuelne posledice — t. j. občine in ministrstvo za notranje zadeve.

Od novega občinskega zakona pa moramo tudi zahtevati, da vrne občinam pravice svobodnega budžetiranja tako, da občina sestavi svoj proračun ter ga nadzorna oblast nadzira samo glede davčnih predpisov in pa glede event. pritožb od članov občine. Bistven del finančne samouprave je svoboda proračuna in svoboda njegove kontrole po prizadetih občinskih davkoplačevalcih.

Glede naših mest in trgov ne vsebuje zakon prav nobenih predpisov, temveč so v njem naštetá samo mesta, ki bodo organizirana po zakonu o mestih.

Nujno potrebno je, da pridejo v zakon predpisi glede naših mest in trgov, ki morajo obdržati sedanjí značaj že po socialni in gospodarski strukturi svojega prebivalstva, po svojih kulturnih in drugih ustanovah, po svojem zgodovinskem in kulturnem razvoju in napredku, kakor tudi po intenzivnosti svojega gospodarskega življenja in prometa. Sočasno bi se moralo z zakonom ugotoviti, na kak način morejo v bodoče poedine občine postati mesta in trgi in kako prenehajo biti.

Načelo koncentracije in enoličnosti državnega nadzorstva zahteva, da se vse nadzorstvo nad občinami koncentrira na enem mestu, to je v samoupravnem oddelku ministrstva notranjih del in da ostala ministrstva, zlasti ministrstvo financ, ne vrši svojega dela nadzorstva nad občinami čisto samostojno, ker bi moralo biti tako nadzorstvo enostransko in samoupravam škodljivo, temveč vedno le sporazumno z ministrstvom notranjih del, ki mora imeti v vidu ne le celotno komunalno politiko, marveč se mora brigati za enotnost uprave sploh.

Predloženi načrt zakona o občinah je nepopoln in zelo pomanjkljiv. Popolnoma nezadostni so predpisi o domovinstvu, ki so združeni le v §§ 14. do 20. Domovinske zadeve se bi morale popolnoma izločiti iz občinskega zakona ter se bi moral izdelati poseben zakon. Isto tako se bi moral izločiti iz občinskega zakona volilni zakon za občine, ker se bodo volilni redi tudi v bodočnosti vsak čas menjali in ni ravno v korist celokupnega zakona o občinah, ako se njegovi deli vsak čas menjajo.

V številnih zadevah določa zakon razna ministrstva kot izvršilni organ za razne predpise zakona. Ako so resni načrti vlade o decentralizaciji uprave, potem se morajo vsi ti posli prenesti na bansko upravo.

Zelo važna je določba § 88. glede nalaganja občinskega denarja, ki zadene zlasti naše komunalne denarne ustanove. Po tem členu se mora nalagati ves občinski denar v pupilarno varnem zavodu, t. j. v hipotekarni banki, s čimer so težko prizadete naše občinske in mestne hranilnice.

Važno za vse občine je VII. poglavje o občinskih financah. Predvsem je nujno potrebno, da se spremene tozadevna določila v toliko, da odobruje vse proračune edinole ban, ne pa ministrstvo financ.

Delokrog občin je treba točno določiti. Nikakor se ne sme ustaliti sedaj veljavna praksa, da razna ministrstva z raznimi zakoni nalagajo občinam vedno nove in nove naloge, ki zahtevajo od občin vedno večje finančne izdatke, ne da bi občine dobile za to potrebno kritje. V vseh državah je privedlo tako postopanje države občine v težke finančne krize, ki postajajo zelo nevarne tudi za državo. Gospodarstvo občin je treba postaviti na trdne temelje, ker le potem je zagotovljen njihov razvoj, ki bo v korist države.

Načrt občinskega zakona bo treba spopolniti s temi načelnimi zadevami, ker le potem bo odgovarjal današnjim zahtevam občin.

F. G.

Občinski proračun v letu 1933

Ena najvažnejših nalog, ki jo imajo naše občinske uprave, je sestava vsakoletnega občinskega proračuna. Letos pa ta naloga ni le najvažnejša, ampak tudi precej težka. Razni novi zakonski predpisi, ki nalagajo občinam nova bremena, ki omejujejo njih dosedanje vire dohodkov (občinske trošarine, znižanje davčnega predpisa na zemljarino) in razne druge okolnosti povzročajo, da

se dohodki občin vedno manjšajo in da bo to zmanjšanje v proračunskem letu 1933 najbrže prav občutljivo.

Načela, po katerih je treba sestavljati občinske proračune za leto 1933, vsebujejo do podrobnosti navodila finančnega ministra, ki so objavljena v »Službenem listu Dravske banovine« z dne 19. oktobra 1932, pod št. 674/83.

Ta navodila so izčrpna, a pripomniti moramo, da se naše občine iz že prej omenjenih razlogov v celoti ne bodo mogle ravnati po njih. Navodila določajo n. pr., da ne sme biti odstotek občinskih doklad v letu 1933 višji od odstotka v letu 1932. Kdor pozna dejanski položaj naših občin, ve, da je to stališče marsikje nevzdržno. Če pomislimo le, da se je zemljarina v letu 1932 znižala za 20 % z zakonom o spremembi zakona o neposrednih davkih iz aprila 1932, bomo takoj na jasnem, da se bodo morale občinske doklade le radi tega dejstva po nekod zvišati.

Občinska uprava mora pri obravnavanju proračuna na sploh upoštevati dve okolnosti:

- a) oblikovno in
- b) stvarno.

Po veljavnih zakonih sestavi župan osnutek proračuna. Ta osnutek se razgrne v občinski pisarni skozi dobo 15 dni občanom v pogled. V tej dobi ima vsakdo pravico, da proračunski osnutek pregleda in stavi svoje pripombe bodisi sam pismeno ali pa na zapisnik v občinskem uradu, če smatra, da so s proračunskim osnutkom prikrajšane njegove osebne pravice ali pa niso dovolj upoštevane javne potrebe.

Po preteku 15dnevnega roka skliče župan ali njegov namestnik s pismenimi vabili sejo občinskega odbora, ki končno sklepa o proračunu. Občinskemu odboru se predloži proračunski osnutek, kakor ga je sestavil župan, in morebitne pripombe k osnutku, ki so jih stavili posamezni občani. Občinski odbor končno sklene proračun: ustanovi izdatke in ugotovi dohodke. Pri svojem sklepu mora občinski odbor upoštevati tudi morebitne pripombe, ki jih lahko odobri ali pa zavrne.

Sklep občinskega odbora o odobritvi proračuna in o uvedbi občinskih davščin, se mora javno razglasiti s pravnim podukom, da se morebitne pritožbe proti proračunu oziroma proti sklenjenim davščinam morejo vložiti v roku 15 dni na županstvo. Pritožba mora biti naslovljena na kr. bansko upravo in kolkovana s kolkom za Din 20.—.

Dolžnost župana je, da po preteku tega roka predloži pravilno opremljeni proračunski spis s predpisanimi prilogami in z more-

bitnimi pritožbami kr. banski upravi s posebnim poročilom. Priporočljivo je, da župan zavzame stališče proti posameznim pritožbam, če so vložene, in to stališče tudi takoj obrazloži v poročilu na kr. bansko upravo.

V stvarnem oziru pa mora občinska uprava paziti, da sprejme med izdatke v proračunu vse one zneske, ki jih je po zakonu dolžna sprejeti in da priskrbi zadostne zneske za druge občinske potrebe, ki se bodo predvidoma pojavile v dotičnem proračunskem letu. Po ugotovitvi izdatkov je treba pa poskrbeti za zadostno kritje proračunjenih potreb, to je ugotoviti dohodke, ki jih upa občina imeti.

Katere izdatke je treba vnesti v občinski proračun, je povečini občinam itak znano. Tiskovina, ki jo je poslala občinam kraljevska banska uprava, ima običajne postavke že predtiskane, tako da preostane občinam le še naloga, da pri posameznih postavkah vnesejo potrebne zneske.

Omeniti bi bilo le pri tem, kako naj občine določajo postavke za občinski kmetijski sklad ter postavke za narodno šolstvo.

Po veljavnih zakonih morejo občine priskrbeti občinskim kmetijskim odborom potrebna denarna sredstva za delovanje, ki ga jim nalaga zakon za pospeševanje živinoreje z dne 21. decembra 1929, »Uradni list« št. 163/33 iz l. 1930 ter zakon o pospeševanju kmetijstva z dne 6. septembra 1929, »Uradni list« št. 416/104 oziroma z dne 29. decembra 1930, »Službeni list« št. 250/41 iz l. 1931.

Občine naj določajo svoje prispevke za občinski kmetijski sklad v tem razmerju:

a) one občine, ki imajo občinske doklade na državne neposredne davke do 100%, naj določijo 10% do 15% od predpisane zemljarine kot prispevek za občinski kmetijski sklad;

b) občine, ki imajo doklade preko 100% pa v višini od 5% do 10% predpisane zemljarine.

To razmerje je najpravičnejša podlaga za prispevke za občinski kmetijski sklad, ker je zemljarina izrazit kmetijski davek.

Za narodno šolstvo pa morajo občine prispevati po zakonu o narodnem šolstvu iz l. 1929. Ti prispevki se določijo v proračunu krajevnih šolskih odborov in ko so ti proračuni odobreni, dobijo občine obvestilo, kakšne zneske morejo postaviti v svoje proračune za posamezno šolsko občino.

Ne bo odveč, ako pri tem omenimo sledeče:

Po novem zakonu o narodnih šolah z dne 5. decembra 1929 je šolska občina samostojna upravna edinica in pravna oseba, kateri je poverjena skrb za vse stvarne šolske potrebe. Ona gradi

in vzdržuje šolska poslopja, nabavlja inventar in učila, najema in odplačuje posojila, daje stanovanja učiteljem in šolskim slugam, daje kurivo šoli, šolskemu upravitelju in slugi itd. (§ 23. zakona o narodnih šolah). Vsi ti posli so torej iz pristojnosti upravne občine izločeni. Tega se morajo občinski odbori strogo držati in ne smejo posegati v pravice in dolžnosti šolskih odborov. Vsak tak poseg bi pomenjal prekoračen delokrog občine in bi imel za posledico ničnost odborovega sklepa. Edina dolžnost upravne občine je, da daje neposredno šolski občini zemljišče za šolo, šolski vrt, za učiteljsko stanovanjsko hišo itd. in da vzdržuje pota, ki vodijo do šole (§ 22. zakona o narodnih šolah). Če določajo občinski redi, ki so še v veljavi, kaj drugačnega, so z navedenimi posebnimi odredbami šolskega zakona razveljavljeni.

Vsi ukrepi občine v šolskih stvareh morejo biti v skladu z novimi predpisi. Tako naj posojil za gradnjo ali popravilo šolskih poslopij ne najemajo upravne občine. Za posojila šolskih odborov ni potrebno jamstvo občin, ker so šolske občine sposobne samostojno se zadolžiti. Jamstvo naj se sprejme le tedaj, če bi denarni zavodi, ki običajno niso zadostno poučeni o upravni sposobnosti šolskih občin in o varnosti terjatev napram tem, tako jamstvo absolutno zahtevali. Jamčiti pa upravna občina seveda ne sme za višji znesek, kot ga bo morala po prispevnem razmerju sama končno nositi.

Pri iskanju kritja za ugotovljene proračunske potrebe naj občine izrabijo vse vire, ki so jim na razpolago. Razen rednih dohodkov, ki jih pa le nekatere občine imajo, so najobičajnejši viri dohodkov za občine: a) občinske doklade na drž. neposredne davke, b) občinske trošarine in c) tudi občinske takse.

Uvodoma omenjena navodila finančnega ministrstva za sestavljanje občinskih proračunov za l. 1932 določajo, da odstotek doklad v l. 1933 ne sme biti višji od onega v l. 1932. Kakor pa smo že uvodoma omenili, bo to načelo v naših občinah težko izvedljivo. Če se pokaže potreba, da se doklade morajo zvišati, naj občina to izvrši, vendar naj ta povišek občine podrobno utemelji v pojasnilih k posameznim proračunskim postavkam. Omeniti je še, da se doklade na drž. neposredne davke smejo uvajati v enaki stopnji na vse oblike neposrednih davkov in za vse obdavčence v občini. Izjemo, to je razlikovanje občinskih doklad na posamezne vrste neposrednega davka sme pa dovoliti finančno ministrstvo, toda le za mestne občine.

Kakor smo že uvodoma poudarili, je novi trošarinski zakon z dne 18. aprila 1932, ki je bil objavljen v »Službenem listu« z dne 27. aprila 1932, št. 377/33, omejil izmero občinske trošarine na

vino, žganje in špirit. Pripomba 4. in 9. § 2. tega zakona določa:

a) izza dne 1. januarja 1933 smejo pobirati občine kot občinsko trošarino na vino v kmetijskih občinah do Din 50.—, v mestih in trgih pa največ do Din 100.— od 100 litrov, na žganje pa največ Din 5.— od vsake hl stopnje;

b) občine ne morejo pobirati na špirit višje trošarine od Din 5.— za vsako hl stopnjo in to izza dne 1. januarja 1933.

To določilo irenofno še velja, toda ko to pišemo, je narodna skupščina že sprejela zakonsko določilo, s katerim se je gorenja omejitev spremenila.

Po tem novem določilu bodo smele mestne in trške občine pobirati od 1. januarja 1933 dalje največ Din 150.— od 100 litrov vina, vse druge občine pa največ Din 100.— od 100 litrov vina, na žganje in špirit pa bodo smele vse občine pobirati le največ Din 5.— od hl stopnje. Ta zakon mora še skleniti senat, nakar bo razglašen v »Službenih novinah«, tako da je pričakovati, da stopi kmalu v veljavo in da bodo mogle občine izrabiti v celoti to izmero pri svojih proračunih za l. 1933.

Sklepanje občinskih trošarin na vino, žganje in špirit preko označenih izmer, je brez pomena, ker ne bo moglo nadzorno oblastvo, to je kr. banska uprava odobravati višjih trošarin na vino, kakor jih zakon dopušča.

Katere občine so v Dravski banovini mesta oziroma trgi, pa je razvidno iz članka pod naslovom: »Mesta in trgi v Dravski banovini«, ki je priobčen v današnji številki »Samouprave«.

Glede na občinske takse, ki jih morejo občine uvajati, opozarjamo občinske uprave na uredbi bivše ljubljanske in mariborske oblasne samouprave, ki sta bili objavljeni v »Samoupravi« z dne 19. januarja 1929, št. 3/12, oziroma z dne 26. oktobra 1929, št. 9/31. V tarifah, ki jih uredbi vsebujeta, so navedene vse takse, ki jih občine lahko uvajajo. Tarifne postavke predpisujejo tudi meje, v katerih se takse smejo pobirati. Odmero občinskih taks določa sedaj kr. banska uprava v Ljubljani na predlog in sklep občinskega odbora.

Pri tem je omeniti, da občine niso obvezne uvajati občinskih taks, večkrat je tudi sploh nepriporočljivo, da jih uvajajo, ker so dohodki tako malenkostni, da se njih uvedba in pobiranje ne izplača. Če pa občine takse uvedejo, naj uvedejo v prvi vrsti tiste, od katerih upajo imeti dohodke in naj jih potem pobirajo od vseh, ki so taksi podvrženi.

Druge takse, ki ne spadajo med občinske, kakor n. pr.: stojnine, sejmnine, smejo občine uvajati po potrebi le z dovoljenjem pristojnega obrtnega oblastva.

Pri sestavljanju in sklepanju proračuna za l. 1933 morajo po navodilih kr. banske uprave občine na novo pregledati vse občinske takse in jih spraviti v zakonito izmero, če bi se te takse danes pobirale v višji izmeri, kakor je dopuščena po tarifi.

Občine smejo uvajati tudi druge davščine, ki ne spadajo pod doklade, trošarine in takse. Nove davščine, ki niso osnovane v zakonu, občine sicer lahko sklepajo, vendar bo njih odobritev najbrže težka z ozirom na neko razsodbo državnega sveta, ki pravi, da bo treba za vsako novo davščino posebnega zakona.

Omeniti bi bilo še, da naj občine skušajo biti pri svojih proračunih kolikor mogoče stvarne, ker je brez vsakega pomena za praktično občinsko gospodarstvo med proračunskim letom, ako se sestavi nestvaren proračun.

Seveda pa je v sedanjih razmerah mogoče, da ne pride občina kljub največji pažnji in stvarnosti do proračunljivih dohodkov iz razlogov, na katere nima občina nikakega vpliva.

Komasacija občin

Splošni popis prebivalstva v lanskem letu je naštel za Dravsko banovino 1069 občin z 1,120.584 prebivalci. Povprečno pride torej na občino okoli 1000 prebivalcev. To število pade na 930, ako odštejemo mestne občine, tako da moremo reči, da šteje povprečna občina Dravske banovine pri teritorialnem obsegu 15 km² 930 prebivalcev.

Ti števili sta precej majhni, tako število prebivalstva, kakor število ploskve, pri katerem je še vpoštevati, da so všteti obsežni neobljudeni kompleksi planin in gozdov. Še neugodnejše postanejo številke, ako razpredelimo občine po svoji velikosti. Videli bomo, da dosega zgoraj omenjenih 1000 prebivalcev dejansko komaj 325 občin (29 %), dočim jih ima 744 (71 %) pod 1000. Mnogo je tudi prav malih občin s pod 500 prebivalci, namreč 390 (37 %), in štiri občine jih ne dosega niti 100. Velike občine so pri nas redke; 5000 prebivalcev doseže 14 občin, 10.000 tri in 50.000 ena. Še celo 2000 prebivalcev ima komaj 128 (13 %) občin.

S pripojitvijo črnomeljskega in metliškega sreza se stanje ni izpremenilo, ker imata tudi ta dva sreza s skupno 32 občinami in 27.266 prebivalci pretežno male občine, dočim se je čabarski srez s svojimi razmeroma velikimi občinami priklopil hrvatskemu ozemlju. Splošno šteje torej povprečna slovenska občina 500 do 1000 prebivalcev.

Drugačne so razmere v ostalem delu države. Že v sosedni Savski banovini prevladuje velika občina, ki dosega v banatskih ravninah tak obseg, da uspešno nadomešča sreske korporacije in vrši vse one sreske in banovinske posle, ki so pri nas poverjeni raznim okrajnim korporacijam. Močne občine ima tudi bivša Srbija. Razlika med slovenskim in vsem ostalim delom države je v tem pogledu velika.

Mnogo se je pri nas že razpravljalo o vprašanju ustanovitve velikih občin tako v strokovnem in dnevnem časopisju kakor na zborovanjih, navajalo razloge za in proti in razmotrivalo konkretne zložitve. Nešteto je bilo že vlog o razmejivah in združitvah posameznih občin, prošenj z ene in protestov z druge strani. Preuredile so se v dobi po prevratu pač nekatere meje, združilo par občin, v splošnem pa je vprašanje ostalo nerešeno. To pa v glavnem zato, ker je vse čakalo na unifikacijo občinskih zakonov v državi; kajti novi enotni občinski zakon bi šele dal smernice, kakšna naj bo občina po velikosti in notranji ureditvi. Ta zakon, ki je gotovo eden najvažnejših pa tudi najtežjih zakonov, je bil pred kratkim predložen narodni skupščini in s tem je stopilo za Dravsko banovino vprašanje v odločilni stadij. Kakor smo informirani, je kr. banska uprava že pričela s pripravami za zložitev («komasacijo») občin, stopila v stik z drugimi, na stvari interesiranimi oblastvi in dala sreskim načelstvom nalog in podrobna navodila za izvedbo pripravljanih del. Nastopil pa je tudi za občinske samouprave same, ki so neposredno prizadete, trenotek, da se zanimajo za stvar, ki je zanje eksistenčnega pomena. Posvetili bomo zato tej akciji vso pažnjo in o njej stalno poročali.

Ali je komasacija občin za naše razmere res potrebna in ali ne bi moglo tudi po novem občinskem zakonu ostati pri starih mejah? Mnogo pomislekov se čuje. Da je naša občina nastala ne z oblastvenimi dekreti, temveč naravno, kakor so zahtevale prilike, da je torej plod naravnega historičnega razvoja, ki ga nikakor ne kaže izpreminjati z riskantnimi operativnimi posegi in nasilnimi reformami. Dalje da gredo posli tudi v mali občini, v kateri je režija celo cenejša nego v sosednih velikih hrvatskih občinah, da pride volja prebivalstva v mali občini bolje do izraza nego v veliki, da bi imel v veliki občini velik del prebivalstva predaleč do županstva itd.

Na vsa ta vprašanja in pomisleke moramo tudi z našega čisto samoupravnega stališča ugotoviti, da je komasacija potrebna, še celo zelo potrebna.

Predvsem je mala občina gospodarsko prešibka, da bi mogla nositi bremena lastnega in prenešenega področja, ki ji rastejo od

leta do leta. Razmere so se napram preteklemu stoletju, v katerem so sedanje občine nastale, bistveno izpremenile, življenje se je razvilo in kompliciralo in z njim so rasle zahteve, ki jih ima ljudstvo napram občini kot njegovi najvažnejši organizaciji. Rastejo pa tudi zahteve višjih edinic, banovine in države, raste prenešeno področje. Tem zahtevam časa mala občina ni več kos. Posledica je zanemarjanje važnih komunalnih nalog. Združitve v krepke gospodarske enote bi šele ustvarila pogoje za uspešno delovanje občine in bi ji omogočila, da nudi občanom vse one javne naprave, ki so mu za materialni in kulturni napredek potrebne. Koliko malih občin pa ima lasten vodovod, lastne zdravstvene, veterinarske in socialne naprave? Vedno se je moralo po več občin v izvesten namen združiti, graditi »skupinske« naprave ter ustanavljati razna »okrožja«. Uprava takih skupnih naprav pa je draga in največkrat radi nezanimanja ali nesoglasja udeleženih občin pomanjkljiva. Pa tudi take naprave, ki jih gradi in vzdržuje tudi mala občina sama, kakor ceste itd., ne morejo biti v zadovoljivem stanju, ako povzroči že najmanjši izdatek povišanje občinskih davščin. Iz vsakega občinskega proračuna vidimo, kako mora mala občina, da zadosti mnogobrojnim obveznostim napram drugim korporacijam in napram državi, skržiti svoj lasten program na minimum ali ga popolnoma zanemariti, ako noče s prekomernimi davščinami ovirati gospodarskega napredka občanov ali celo ogroziti njih obstoj.

Poleg gospodarskih razlogov govore za zložitve občin tudi čisto manipulativni. Vsak star župan ve, kako so posli v občinskih uradih narasli, kar je tudi naravna posledica razvitejšega življenja in hitrejšega tempa. Zlasti so narasli posli prenešenega delokroga; obenem so postali tako komplicirani, da jih župan sam brez sposobnega uradništva absolutno ne zmore več. Pomislimo samo na vojaške zadeve. Še tako gredo težko, ko jih v Dravski banovini po večini vodi sresko načelstvo po vojnem referentu takorekoč v imenu občin. Kaj šele, če bi jih morale vse voditi občine same! Pa tudi ostali prenešeni posli delajo težave. Županu prinašajo obilo odgovornosti, dela, opomine in globe. Opravljajo jih neradi, ker nastopajo tu skoro le kot izvršilni organi. Seveda je nemogoče zahtevati od podeželskega župana, da se bo občinskemu uradu posvetil tako intenzivno, da bi trpel škodo v svojem poklicu. In blagajna! Kakšne pomanjkljivosti ugotove nadzorne revizije, koliko primanjkljajev, ki jih župan ni zakrivil zlonamerno, ki pa mu kljub temu jemljejo ugled. Končno tudi mi ne smemo prezreti interesa, ki ga imajo na brezhibnem poslovanju občine, državna in višja samoupravna oblastva; saj obstojajo vsa oblastva le v korist prebivalstvu. Kdor je količkaj pogledal v poslovanje teh oblastev, pa

najsi bodo občeupravna ali specialno upravna ali sodna oblastva, je videl, kolike težkoče jim povzročajo male občine s svojo številnostjo in primitivnim upravnim aparatom in kako zavirajo delovni tempo.

Kakor je že zgoraj omenjeno, ima pretežno male občine v Jugoslaviji le Dravska banovina. Naravno je, da se državna zakonodaja ne ozira in tudi ne more ozirati na naše posebne razmere in da so zakoni prilagoden v tem pogledu razmeram vseh ostalih banovin. Tu in tam se pač napravljajo izjeme in uveljavljajo zakoni, ki upoštevajo specialno naše prilike, ki pa zato niso primerni za ostale banovine. Državni zakoni so zato v Dravski banovini težje izvedljivi in povzročajo mnogo več dela in stroškov. Tudi ta okolnost nas sili k ustvaritvi velikih občin in s tem prilagodenju ostalemu delu države; ne moremo pričakovati, da se bo devet desetih države prilagodilo eni desetini.

Mnogo dela, stroškov in sporov povzroča neskladnost mej med upravno, šolsko in župno občino. Ideal bi bil, da bi se te važne edinice, ki so v upravnem oziru v tako tesni zvezi, teritorialno skladale. Upravna občina bi s tem mnogo pridobila. Opozorjamo samo na šolske zadeve, v katerih je upravna občina, koje okoliš se ne sklada z okolišem šolske občine, goli plačnik, ki nima na proračun šolske občine prav nobenega vpliva. Ideala sicer ne bomo dosegli, pač pa se mu bo mogoče s smotreno komasacijo upravnih občin in njej sledečo izpremembo okolišev stalnih krajevnih in okrajnih edinic zelo približati.

Važna pridobitev pri komasaciji bi bila tudi temeljita izprememba sedanjih občinskih mej povsod tam, kjer ne odgovarjajo več. Vsakdo bo vedel, da je danes mnogo občin medsebojno neprimerno razmejenih. Največ mej tvorijo vode. Taka meja danes po večini ni več na mestu. Naselbine so narasle, se razvile v po gravitaciji določene smeri, reke so se premostile in niso noben zadržek več prometu. Le politične meje so ostale stare. Kakšno škodo povzročajo slabe zastarele meje, vedo občine same. Že pri dohodkih se pozna; na trošarine na primer vpliva meja jako močno in slaba meja more občini z višjo trošarino občutno škodovati. Dalje imamo sklenjena ozemlja, ki so se lepo razvila in so gospodarsko krepka, ne pridejo pa do politične veljave, ker so razcepljena na več občin, v koji vsaki tvorijo neznatno manjšino. Nosijo vsa bremena, ne dobijo pa od občin ničesar. Vse take krivice bo treba popraviti.

Navedli bi lahko še več razlogov, ki govore za temeljito izpremembo sedanjega stanja, mislimo pa, da gornji argumenti zado-

stujejo. Kako se bodo občine zložile, po kakšnih vidikih in na kakšen način se bo to veliko delo opravilo, bomo povedali v prihodnji številki.

Sreska načelstva imajo nalog, da izdelajo predlog za zložitev. Z njimi sodelujejo sodna in ostala okrajna in krajevna oblastva. Zaslišane bodo seveda tudi občine same, kar se že vrši na v ta namen sklicanih zborovanjih županov. V vseh stvareh, ki zadevajo izpremembo občinskih mej, se je torej zaenkrat obračati na sresko načelstvo. Ko bodo sreski načrti izdelani — predvidoma že koncem januarja 1933 — bo kr. banska uprava izdelala točen načrt za vso banovino.

Iz Županske zveze v Ljubljani

Delovanje Županske zveze v preteklem letu je bilo zelo živahno ter je bilo posvečeno predvsem organizacijskim vprašanjem ter tekočim vprašanjem občin, ki so se pojavljala v teku leta. Največ truda se je posvetilo finančnim zadevam občin, ki so bile s trošarinskim zakonom težko prizadete. Županska zveza je priredila v teku preteklega leta 31 dobro uspešnih sestankov županov in občinskih odbornikov. Vsi sestanki so bili skoraj polnoštevno obiskani. Na sestankih se je posvečalo največ pozornosti proračunom za leto 1933 ter je predaval o teh vprašanjih banovinski tajnik g. Gorkič. V 24 srezih so bili ustanovljeni pododbori Županske zveze, med katerimi nekateri zelo živahno delujejo. Na ta način je omogočeno, da rešujejo župani istega sreza svoje zadeve na teh skupnih sestankih. Na ta način se reši mnogo perečih vprašanj brez vsakih težkoč. Občine so se v mnogih zadevah obračale na Župansko zvezo, ki jim je dajala vse potrebne nasvete. V številnih zadevah je Županska zveza posredovala pri merodajnih oblastih, tako da je bilo mnogo stvari rešeno hitreje in v korist občin.

Mesta in trgi v Dravski banovini. Sprememba zakona o državni trošarini vsebuje tudi nekatere določbe, ki živo zadevajo finančno plač naših občin. Zakon, ki je sedaj v veljavi, določa namreč, da smejo mestne in trške občine uvajati za kritje svojih proračunskih potreb na vino višjo trošarino, kakor ostale podeželske (kmečke) občine.

Ker ni povsod jasno, kateri kraji se smatrajo za mesta in trge in ker to tudi ni splošno znano, smatramo za umestno, da navedemo v naslednjem po izkazu, ki ga je izdala kraljevska banska uprava, kako se delijo občine v Dravski banovini.

Autonoma mesta so: Celje, Ljubljana, Maribor in Ptuj.

Ostala mesta so: Brežice, Gornji grad, Jesenice, Kamnik, Kočevje, Kostanjevica, Kranj, Krško, Laško, Ljutomer, Lož, Novo mesto, Ormož, Radeče, Radovljica, Slovenjgradec, Slovenska Bistrica, Škofja Loka, Šoštanj, Tržič in Višnja gora.

Trgi so: Braslovče, Cerknica pri Rakeku, Domžale, Dravograd, Gornja Radgona, Guštanj, Konjice, Kozje, Kropa, Lemberg, Litija, Ljubno, Makole, Marenberg, Mengeš, Mokronog, Motnik, Mozirje, Muša, Pilštanj, Planina pri Rakeku, Planina pri Sevnici, Podčetrtek, Podsreda, Ptujška gora, Rajhenburg, Rečica ob Savi, Ribnica, Rogatec, Sevnica, Sodražica, Središče ob Dravi, Studenice, Sv. Jurij ob južni železnici, Sv. Lenart v Slovenskih goricah, Sv. Lovrenc na Pohorju, Sv. Trojica v Slovenskih goricah, Šmarje pri Jelšah, Trbovlje, Turjak, Turnišče, Vače, Velenje, Velike Lašče, Veržej, Vitanje, Vojnik, Vransko, Vrhnika, Vuzenica, Žalec, Železniki in Žužemberk.

Veliki občini pa sta: Dolnja Lendava in Murska Sobota.

Skupno je sedaj v Dravski banovini 1071 občin, od teh je 25 mest, 53 trgov in 2 veliki občini ter 991 kmečkih občin.

Občni zbor Županske zveze. V smislu § 8 pravil Županske zveze v Ljubljani sklicujemo dne 7. januarja 1933 ob 10. uri dopoldne v veliki dvorani »Zvezde« I. redni občni zbor Županske zveze v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Poročilo odbora:
 - a) predsednika,
 - b) tajnika,
 - c) preglednikov računov.
2. Volitve novega odbora v smislu § 10 pravil.
3. Razprava o predlogih članov.
4. Slučajnosti.

Na občnem zboru imajo pravico glasovati, voliti in biti voljeni samo redni člani. V imenu občin glasuje župan ali njegov namestnik, če občinski odbor ne delegira drugega. Izredni člani imajo posvetovalni glas.

Kdor hoče slaviti na občnem zboru poseben predlog, mora to pismeno naznaniiti 8 dni prej tajništvu Županske zveze.

Za brezplačno, oziroma četrtinsko vožnjo je zaproseno. Ko dobimo rešitev, Vas o tem obvestimo.

Tajnik:

Dr. Riko Fux l. r.

Podpredsednik:

Dr. Dinko Puc l. r.

Opozorilo vsem občinam: Kmetijska Matica je izdala za leto 1933 Občinski koledar, ki vsebuje več zelo važnih člankov o raznih občinskih zadevah. Priporočamo knjige Kmetijske Matice vsem županom in občinskim odbornikom. Letna naročnina znaša Din 20.—.

Vprašanja in odgovori

Vi pišete: Naša občirna občina šteje 22 vasic in je mesto. Od teh je ena, ki ima kolikor toliko mestni značaj, a vse druge so izrazito kmetijske občine. Prosim za pojasnilo, ali je kljub temu smatrati celo upravno občino za mestno občino ali pa le tišji del, ki ima mestni značaj.

Odgovor: Izkaz vseh mest v Dravski banovini objavljamo v današnji številki »Samouprave«. Če se upravna občina kot taka označa kot mesto, ne glede na to ali ima le del občine mestni značaj ali sploh nima občina mestnega značaja, je vsa upravna občina mesto. Z drugimi besedami povedano: cela politična občina, ki nosi eno ime, ima značaj ali mesta ali trga ali navadne podeželske občine ne glede na to, kako je sestavljena.

Vi vprašate: Plačal sem za svojega psa v občini B. predpisano občinsko takso za l. 1932. Med letom sem se preselil v drugo občino, ki pobira občinsko takso na pse v enaki izmeri. Po doselitvi me je tudi nova občina pozvala, naj plačam takso za svojega psa za l. 1932. Prosim, pojasnite, ali je ta zahteva pravilna.

Odgovor: Po našem mnenju se ne more in ne sme v državi pobirati od enega in istega predmeta pod enim in istim naslovom v enem upravnem letu dvakratna občinska taksa. Ako ste vi kot lastnik psa že plačali v l. 1932 takso za svojega psa v občini B., kjer ste dosedaj bivali, ne more občina vašega novega bivališča zahtevati od vas še enkratno takso za tega psa za l. 1932.

1. Obdavčenje naturalnih stanovanj.

Ministrstvo financ je z rešitvijo (odločbo) M. F. O. P. št. 55692 z dne 8. avgusta 1932 odločilo, da so stanovanja, ki jih država ali samoupravna telesa dajejo državnim ali samoupravnim uslužbencem v naravi, t. j. brezplačno, podvržena davku. Davek se kot uslužbenski davek odmerja na ta način, da ugotovimo navedeni vrednosti stanovanja po uredbi za ugotovitev vrednosti stanovanj (Sl. list št. 359/35 z dne 4. maja 1932) in to vrednost vnesejo v plačilni spisek radi izračunanja uslužbenskega davka za osebo, ki tako stanovanje uživa.

Ugotovljena vrednost stanovanja se prišteje ostalim dohodkom dotičnega uslužbenca in od tako dobljene skupne vsote se odmerja uslužbenski davek.

2. Bolniške blagajne in rentni davek.

Po čl. 63, točka 8 zakona o neposrednih davkih so lastni dohodki društev samostojnih fondov, ki jih ustanove javna telesa (tedaj tudi občine) in podeželniki izključno za svoje nameščence in delavce zaradi zavarovanja bolezenskih stroškov, odškodnin za nezgode, invalidnine, pokojnine za starost, pokojnine za vdove in sirote, za pogrebne stroške že po samem zakonu oproščeni davka in za tako oprostitvev ni potrebna nikaka posebna prošnja (M. F. O. P. št. 50561).

3. Tablice prodajalcev monopolnih predmetov.

Občine ne smejo pobirati taks od tablic prodajalcev monopolskih predmetov (tobaka, vžigalic itd.) na drobno, ker so te tablice po zakonu o drž. monopolih vsake, tedaj tudi samoupravne takse proste. Seveda pa velja to le za tiste tablice, ki jih je v enotni obliki izdala monopolna uprava. (M. F. O. P. št. 26035 z dne 5. avgusta 1932.)

Vojnica.

Hišni posestniki, ki uživajo po določilih čl. 27/II zak. o neposrednih davkih davčne olajšave za novogradnje ali za gradbe, ki so po drugih zakonih oproščene davka na dohodek od zgradb, ne plačujejo vojnice na osnovi tako odmerjenih davščin, temveč je vzeti za osnovo davek, ki bi ga ti hišni posestniki plačevali od dohodka svojih hiš, če ne bi imeli davčnih olajšav ali oprostitvev. (M. F. O. P. št. 7291 z dne 9. avgusta 1932.)

Davčna osnova davka na dohodek od zgradb.

Često se obračajo davkoplačevalci tudi na občinske urade za informacije, katere letna najemmina se mora vzeti za osnovo napovedi davka na dohodek od zgradb, če se najemmina med letom zviša ali zniža.

Po določbi čl. 34. zak. o neposrednih davkih je davčna osnova letna najemnina ob času, ko se razglasi poziv za predložitev davčnih prijav. Če je bil tedaj poziv razglašen v marcu, najemnina pa zvišana ali znižana s 1. aprilom ali pozneje, je davčna osnova za celo leto ona najemnina, ki se je plačevala v mesecu marcu, ker izpremembe tekom leta po izdanem pozivu ne vplivajo na davčno osnovo.

Pri tem pa opozarjamo, da so davka na dohodek od zgradb med drugimi oproščene zgradbe samoupravnih edinic (to je tudi občin) in drugih samoupravnih korporacij in fondov, dokler in kolikor služijo neposredno javnim ali službenim interesom, in zgradbe, ki služijo izključno kmetovalcem in njih kmetijskim delavcem po vaseh in selskih občinah, prav tako pa zgradbe, ki služijo istemu namenu, a stoje izven okoliša mest, trgov in krajev, proglašanih za javna zdravilišča.

Ne velja pa oprostitev, če je na poljskih posestvih (pristavah itd.) napravljeno letovišče, če presega skupni katasterski dohodek posestnika 50.000 Din in če se nahajajo zgradbe v urejenih krajih, kjer je sedež sresnega načelnika, ali imajo več kot 5000 prebivalcev, čeprav so vasi ali vaške občine.

Uslužbenki davek.

Ministrstvo financ je izdalo odredbo, da se mora plačevali od 1. novembra 1932 dalje uslužbenki davek mesečno, t. j. najkasneje 15. dan po preteku vsakega meseca. Vse individualne olajšave, s katerimi so se dovoljevala trimesečna pavšalna vplačila z naknadnim obračunavanjem, so razveljavljene. (M. F. O. P. št. 79753 od 12. oktobra 1932.)

Razsodbe upravnega sodišča v Celju

Upravno sodišče v Celju je pod št. A 267/31/9 z dne 10. februarja 1932 na tožbo občine Zagorje ob Savi zoper odločbo kr. banske uprave Dravske banovine v Ljubljani z dne 17. oktobra 1932, II. št. 20303/1, glede domovinstva A oz. B, po dne 10. februarja 1932 izvedeni ustni razpravi in sicer po zaslišanju poročila sodnika poročevalca in izvajani zastopnika tožeče in soudeležene stranke, razsodilo tako-le:

Tožba se zavrne radi neosnovanosti.

Razlogi.

Občina Smartno ob Paki je začetkom leta 1930 prevzela v oskrbo dne 20. novembra 1918 v Zagorju ob Savi rojenega A, sina Marije B, poročene C, ker je menila, da je imenovani A zakonski sin v občino Smartno pristojnega C in Marije, roj. B. Če s sodbo deželnega sodišča v Ljubljani od 6. decembra 1922, Cg I. 349/22-6, je pa bilo ugotovljeno, da imenovani v rojstno in krstno matico kot zakonski otrok vpisani ni zakonski otrok iz zakona med C roj. B in njenim zakonskim možem C. Ko je občina Smartno ob Paki zaznala za to sodbo, je z vlogo od 22. julija 1930, št. 1128, zaprosila sresko načelstvo v Litiji, da odloči o domovinstvu A, ker mu občina Zagorje noče priznati domovinstva. Z odločbo od 26. junija 1931, No. 4105/6, je sresko načelstvo v Litiji odločilo, da je A pristojen v občino Zagorje ob Savi, ker je bila njegova nezakonska mati dne 20. avgusta 1925 sprejeta v domovinsko zvezo občine Zagorje in jej je moral kot nezakonski nedoletnik slediti v novo domovinsko zvezo. Zoper to odločbo se je občina Zagorje pritožila na kr. bansko upravo Dravske banovine, ki je z rešitvijo od 17. oktobra 1931, II. No. 20303/1, pritožbo zavrnila in osporavano odločbo potrdila iz njenih razlogov.

Proti tej rešitvi kr. banske uprave, ki je bila dostavljena občini Zagorje dne 27. oktobra 1931, je občina Zagorje dne 21. novembra 1931 in torej v odprtem roku vložila tožbo na upravno sodišče. V tej tožbi navaja tožiteljica jednako kakor v pritožbi na kr. bansko upravo, da je v rojstni in krstni matici vpisan A kot zakonski sin, dalje, da v roku treh mesecev po njegovem rojstvu ni nihče vložil tožbe proti zakonskemu rojstvu in da mati v letu 1922 po § 159 o. d. z. ni bila legitimirana za tako tožbo, zbog česar je nedoletni A še vedno pristojen v občino Smartno ob Paki.

Pri presoji tožbe je upravno sodišče nastopno preudarjalo:

Vprašanje zakonskega ali nezakonskega rojstva spada gotovo v kompetenco rednih civilnih sodišč in ne v ono upravnih oblastev. Res da sme

upravno oblastvo po § 72 zakona o občem upravnem postopku ob ugotavljanju celokupnega stanja stvari predhodno (prejudicialno) vzeli v pretres tudi taka vprašanja, brez katerih ne more rešiti glavne stvari in ki so zase samostalna pravna celota in spadajo kot ločena glavna stvar v pristojnost drugega, n. pr. sodnega oblastva. V danem slučaju bi moglo biti tako predhodno vprašanje ono zakonskega ali nezakonskega rojstva, ker brez poprejšnje ugotovitve zakonskega ali nezakonskega rojstva ni moč rešiti glavnega v pristojnost občega upravnega oblastva spadajočega vprašanja domovinstva nedoletnega sina B. Vendar pa ni pogojev za tako predhodno odločanje po upravnem oblastvu, ker § 37. zakona o ureditvi domovinskih odnošajev iz leta 1866. izrečno brani upravnemu oblastvu, da bi o takem spornem vprašanju privatnega prava tudi le predhodno vzelo v pretres, in ker je dejanski to predhodno vprašanje že rešeno s pravnomočno sodbo deželnega sodišča v Ljubljani od 6. decembra 1922, Co. I. 349/22-6. Radi te pravnomočne sodbe pristojnega sodnega oblastva je moralo upravno oblastvo pri odločanju o domovinstvu A smatrati za ugotovljeno, da je le-ta nezakonski sin in to brez ozira na to, ali se je nezakonsko rojstvo tudi v rojstni in krstni matici zabeležilo ali ne. Toženo upravno oblastvo torej ob rešitvi pritožbe upravičeno ni vpoštevalo pomislekov občine Zagorje ob Savi proti pravnomočni sodbi deželnega sodišča v Ljubljani in osporavalo odločbo sreskega načelstva v Litiji potrdilo iz njenih razlogov.

Tožba občine Zagorje ob Savi proti zgoraj navedeni rešitvi banske uprave je iz navedenih razlogov neosnovana.

Razno

Tudi v Franciji finančna kriza občin.

Po vojni so tudi v Franciji narasli izdatki občin do take višine, da je nastala v vseh občinah občutna finančna kriza. Ti izdatki so nastali vsled tega, ker je država naložila občinam številne naloge, ne da bi jim dala istočasno potrebno kritje. Izdatki občin so narasli v času od 1913 do 1929 od 1039 milj. frankov na ca. 10 milijard frankov. Prišlo je tako daleč, da je morala dajati država skoraj vsem občinam izdatne podpore, da so mogle opravljati svoje redne posle. V letih od 1921 do 1932 je izdala država sledeče podpore: za elektrifikacijo se je zvišala podpora od 5 na 150 milijonov, za šolske zgradbe od 1.7 na 95 milijonov, za ceste od 12 na 190 milijonov frankov. Dalje je prevzela država leta 1930 40.000 km občinskih cest v svojo oskrbo z letnim izdatkom 400 milijonov frankov ter je izdala za podpore ubožnih v istem letu 175 milijonov frankov.

Toda vsa ta državna podpora je bila le lrenulna ter ni mogla odpraviti vedno večje finančne krize občin. Vlada je to uvidela ter je podvzela energične korake za splošno reformo občinskih financ. Tozadevni zakonski predlog je predložen posl. zbornici ter pride v kratkem v razpravo.

Tudi avstrijske občine preživljajo težko finančno krizo. Z 31. decembrom 1931 so znašali dolgovi avstrijskih občin 338.9 milijonov šilingov, več kakor dvakrat toliko, kakor znašajo njihovi dohodki. Vzrok zadolžitve občin je iskati v dejstvu, da so naloge občin po vojni strahovito narastle ter jim je država kratkotalo naložila dela, ki bi jih morala sama izvršiti.

Še težjo krizo preživljajo občine v Nemčiji. Na njihove finančne izdatke vplivajo katastrofalno podpore za brezposelne, katere jim je izročila država v preskrbo, ne da bi dala občinam potrebne vire za nove dohodke.

Ako primerjamo položaj naših občin z občinami v drugih državah, vidimo, da so težkoče naših občin napram onim malenkostne in da je finančno gospodarstvo naših občin dosedaj še zdravo, vendar je že skrajni čas, da se uredi finančne zadeve občin z novim modernim zakonom, ki naj zagotovi občinam stalne dohodke in naj prepreči vsako preveliko obremenovanje občin z novimi izdatki.